

BİR KİTAP

ZAMAN İÇİNDE BEDIÜZZAMAN

CANLI, Cemalettin ve BEYSÜLEN, Yusuf Kenan (2010). Zaman İçinde Bediüzzaman. İstanbul: İletişim Yayınları. 648 sayfa.

Erdem Akça

Yayınlandığı yıl 2. baskısını gerçekleştiren ve ilgi gören bu kitap Bediüzzaman Said Nursi hakkında akademik çerçevede yazılmış en önemli eserler arasında yerini almıştır. Kitap 11 ana bölüm ve 5 ara bölüm olmak üzere 16 bölüm halinde hazırlanmıştır. **Ana Bölümler:** Çocukluğu ve Öğrenciliği, Mardin'den Bitlis'e Yolculuk ve Yeni Bir Kimlik, Bitlis ve Van, Toplumsal İlişkilere Dahil Oluş, Meşrutiyet ve 31 Mart Sürecinde Said-i Kürdî, Dağlar ve Savaş, Asker ve Hoca, Savaşta Bir Molla, Mütareke İstanbul'u ve Bediüzzaman, Burdur, Barla ve Eskişehir Hapsi, Kastamonu ve Denizli Hapsi, Emirdağ ve Afyon Hapsi, DP ve Bediüzzaman'dan oluşurken; **Ara Bölümler:** Bitlis Ayaklanması ve Bediüzzaman, Kürt Hareketleri ve Bediüzzaman, Eski Said-Yeni Said, Abdülhakim Arvasi ve Bediüzzaman, Üçüncü Said bölümlerinden meydana gelir.

Kitap bu konuda yazılmış diğer kitaplar gibi Said Nursi'nin hayatını, Onun işaret ettiği üzere Eski Said-Yeni Said ve 3. Said Dönemi dâhilinde inceler. Bilindiği üzere Bediüzzaman'ın doğumundan 1921 yılına kadar geçen süre Eski Said dönemidir. Bediüzzaman 1921 yılı Ramazan'ında yazdığı *Lemeat Risalesi* hakkında “Eski Said'in en son telifi ve yirmi gün Ramazan'da telif edilen, kendi kendine manzum gelen *Lemeat Risalesi*” der (Emirdağ Lahikası-I). Yeni Said ise, *Mesnevi-i Nuriye* kitabıyla başlayan bir süreç olup 1950'li yıllara kadar devam etmiştir. 1950-1960 arası ise 3. Said Dönemi'dir.

Bu 3 safhayı detaylıca ele alan kitap, Bediüzzaman'ın sosyal bağlarını, siyasi çevre ile temaslarını, bu safhada yaşadığı hadiseleri resmî kayıtlara, şahidlerin anlatımla-

rına dayanarak ve farklı referans noktalarına başvurarak ele almakta ve okuyucuya sunmaktadır. Bu da konu hakkında okuyucu için yaşanan dönemin siyasal algısını, halkın Risale-i Nur hizmetine ve Bediüzzaman'a bakışını anlamada sağlıklı bir çerçeve sunmaktadır.

Ayrıca satır aralarında gizli kalmış veya Bediüzzamanca saklı tutulmuş ve yazılması gereksiz görülmüş meselelere dikkat çekerek bir zihin haritası çıkarmakta ve devre dair karanlık tarafları aydınlatmaktadır. Kitabı okuyan kişi bu manada Osmanlı'nın son dönemi hakkında genel bir çerçeve elde ettiği gibi, Bediüzzaman'ın yaşadığı olaylar ve bulunduğu sosyal çevre hakkında da doğru bir kanaat elde edebilmektedir.

Kitap Bediüzzaman'ın sosyal kişiliği, siyasi algısı, müteşebbis ruhunu güzel bir şekilde yansıtmakta ve eserlerinden alıntılarını ile bu cepheyi teyid etmektedir.

Kitap yazarlarının araştırmacı ruhunun bir hediyesi olarak Bediüzzaman'ın 1. Dünya Savaşı öncesinde ders ve eğitim verdiği ve *Ta'likat* kitabının yazıldığı medresenin ismini Hüsreviye Medresesi olarak tespit etmesi gerçekten takdire şayandır.

Bununla birlikte kitapta, muhtemelen yazarlarının bazı konulara tam vakıf olamamasından kaynaklanan bazı hatalı bilgiler ve zayıf değerlendirmeler de vardır. Mesela kitap, Eski Said'den Yenid Said'e geçiş tarihini tespit edememiştir. Oysa yukarıda alıntı yaptığımız üzere Eski Said'in bitiş tarihi 1921 yılı Ramazan ayıdır. *Lemeat Risalesi* ise, Eski Said'in son eseridir. Eski Said'den Yeni Said'e geçiş yeri ise İstanbul Sarıyer'de bir süre kaldığı evdir. Talebesi Mehmed Nuri Güleç'in şahidliği ile...

Bediüzzaman ferasetiyle Cumhuriyeti kuran kadronun milliyetçilik prensibi altında ırkçılık yapacağını gördüğü için kendisini ırk çağrışımı yapan Said-i Kürdî yerine mekan bildiren Said-i Nursi diye tanıtmaya başlamıştır. Tâ ki iman hizmetine bir zarar gelmesin. Kürt halkı ile temaslarını Risalelerde zaman zaman saklı tutmuş ve Kürt kimliği ile değil Müslüman kimliği ile anılmayı istemiştir. Hem de İslamiyeti kendisinin milliyeti olarak yüzlerce defa ifade etmiştir. Buna mukabil kitabın, resmî ideolojinin Onu daima "Said-i Kürdî" olarak kasden belgelerinde anmasının gölgesinde kalması ve hemen her bölümde Bediüzzaman'ın Kürt halkı ile temasına değinilmesi sebebiyle, eserden Bediüzzaman'ın bir Kürt milliyetçisi olduğu algısı doğduğu söylenebilir. Evet, Bediüzzaman'ın Kürt halkı ile daima görüştüğü tarihî bir gerçekliktir. Fakat Onun bu temasları hemşehricilik dolayısı ile değil samimi ve halis Müslüman olmalarından dolayısıdır. Çünkü Yeni Said devrinde Bediüzzaman'ın gündemi Doğu ve Batı'nın imanı, ihlası ve nuru olmuştur. Kalkınma, fenlerde ilerleme ve maddi cihad faslı Bediüzzaman için kapanmıştır. Algı bu yönde olduğu için de temasların

yönü de değişmiştir. Yeni Said devrinde Bediüzzaman için doğulu bir Kürt ile batılı bir Türk'ün ve kuzeyli bir Rus ile güneyli bir Arap'ın hiçbir farkı yoktur. Konu iman ve insandır.

Kitapta Bediüzzaman'ın ilmî tahsil konusu çok yetersiz olarak sunulmuş, kendi gayreti ile geliştiğine temas edilmiş fakat ilmî dirayeti, meselelere vukufiyeti ve küçük yaşta söz sahibi olması konuları ve bunların ilmî gerekçelerine değinilmemiştir. Oysa Bediüzzaman bir ilim, hikmet, fen ve marifet adamıdır. Bütün davalarını bu sarsılmaz temeller üzerine kurmuştur. Yaptığı hizmetin devamlılığının sırrı da budur. Bu manada akademik usul noktasında yetersiz görünse de Külliyyat'a dahil olan *Tarihçe-i Hayat*, bu kitaptan kat kat fazlasıyla Risale-i Nur'un mahiyetini ve Bediüzzaman'ın yapmaya çalıştığı hizmeti yansıtmakta ve göstermektedir. Bunun sebebi ise *Tarihçe-i Hayat'ta*, Risale-i Nur'daki imana ve ihlase, ilme ve hikmete dair; Bediüzzaman'ın ubudiyet ve manevi hayatına dair safhaları anlatan kısımlara çokça yer verilmesidir.

Kitapta bu tarz ciddi hususlarda eksiklikler olduğu gibi Bediüzzaman'ın yaşadığı ve ne olduğu meçhul zihnî rahatsızlığı “kriz ve cinnet” olarak isimlendirme gibi tâlî hususlar da okuyucu açısından çekince noktalarını teşkil eder.

Sonuç olarak kitabın tarafsız bir tutum ile artısı ve eksisi ile Bediüzzaman'a ve yapmaya çalıştığı hizmete dair genel bir çerçeve sunması, taraflı ve tarafsız kalemlerden deliller getirmesi onu değerli kılmaktadır.